

Kommunstyrelsens allmänna utskott

Kommunstyrelsen

KSAU § 90 Dnr KSN 2020-000862

Motionssvar narkotikafri skola i Bengtsfors kommun

2020-10-19 inkom en motion gällande narkotikafri skola i Bengtsfors kommun. Förslagsställaren yrkar att:

- Strömkullegymnasiet upprättar ny drogpolicy/handlingsplan där slumpvisa drogtester på frivillig basis är inskriven, samt att
- Strömkullegymnasiet utför slumpvisa frivilliga drogtester klassvis.

Här följer en beskrivning av motionen och en genomgång av det aktuella juridiska läget på området.

2020-10-19 inkom en motion gällande narkotikafri skola i Bengtsfors kommun. Förslagsställaren föreslår att frivilliga, slumpvisa drogtester utförs klassvis i gymnasieverksamheten.

Gymnasiets ledning framför att:

”Ledningen på Strömkullegymnasiet har tagit del av motionen. Vi anser att den alkohol- och drogpolicy vi idag har och jobbar efter, uppfyller Barnkonventionen artikel 33. Dagligen jobbar all personal med policyn och vi utför drogtester vid minsta misstanke i samarbete med föräldrar (för de under 18) och socialtjänsten. Vidare har vi polis och tränade polishundar här på oregelbundna och oannonserade kontroller. De genomförda besöken har ej föranlett något vidare arbete eller fynd av narkotika eller narkotikaklassade mediciner eller andra förekommande preparat.

Att utföra ”frivilliga” och slumpvisa drogtester anser vi inte uppfyller någon förbättring av nuvarande policy. Vidare finns kritik från bland annat skolinspektionen huruvida testerna är frivilliga även om de skriver under papper på det.

Med tanke på rättssäkerheten och det administrativa arbetet som kommer för att säkerställa samtycken i flera steg och tveksamheten i att säkerställa ”frivilligheten” så önskar vi avslå motionen till förmån för arbete vi redan gör idag.”

De tveksamheter som finns gällande juridiken på området handlar om hur man kan säkerställa att tester de facto är just frivilliga. Skolinspektionen har i ett flertal utlåtanden i samband med tillsyn och anmälningsärenden kritiserat skolhuvudmän för felaktigt handhavande. Skälet som anges är att elever är i så kallad beroendeställning gentemot skolpersonal, och därför kan tänkas gå med på att drogtestas trots att man egentligen inte känner sig bekväm med det.

Justerandes sign

SB.

GS.

Utdragsbestyrkande

Kommunstyrelsens allmänna utskott

Justitieombudsmannen har å andra sidan slagit fast att så länge man tydligt kan bevisa att drogtesterna genomförs utifrån faktisk frivillighet, så finns inga hinder för sådana. Det gäller att säkerställa genom väl utarbetade och tydliga rutiner att just frivilligheten prövas i fler än ett steg, samt att en elev som gett samtycke till att bli utsatt för drogtest i vilket skede som helst kan välja att ändå avstå. Detta behöver då säkerställas genom att andra än skolans personal involveras.

Det finns exempel på kommuner som tagit beslut om att införa slumpvisa, frivilliga drogtest. Skellefteå och Nässjö är två av dem. Nässjös rutin har prövats av justitieombudsmannen som inte haft invändningar utan ansett att testerna är de facto frivilliga. Skälet till detta är att rutinen är att eleven i tre steg och i möte med utomstående personal har möjligheten att välja att avstå från att testas. Skolinspektionen har inte prövat dessa två kommuner i frågan.

Förvaltningsrätten har prövat Skellefteås modell och har inte haft något att invända. Dock har kommunen ändå valt att avvakta med genomförandet och att inte ta med det i sin nya plan mot alkohol, tobak, doping och droger (SVT 2020-09-14). Skälet man anger är just att rättsläget fortsatt är oklart.

Som framgår i stycket bakgrund är frågan om slumpvisa, frivilliga drogtest i skolan en komplex fråga rent juridiskt. Den enskildes integritet väger mycket tungt i svensk rätt, och det är just detta och rätten till vars och ens kropp som skapar komplexiteten.

Under beredningen av denna motion har en fråga gått till alla 14 kommuner i delregion Fyrbodalen. Ingen av dessa kommuner använder sig av slumpmässiga, frivilliga drogtest. Istället jobbar gymnasieskolorna på samma sätt som Strömkullegymnasiet med samverkan med socialtjänst och polis.

Det ser ut att finnas möjlighet att med noggrant utformade rutiner och en särskild organisation klara att införa frivilliga drogtest på ett juridiskt korrekt sätt. Frågan är dock om värdet av ett sådant införande betalar sig i det preventiva syftet, med tanke på att ett krav som justitieombudsmannen ställer är att den enskilde eleven in i det sista ska kunna välja att ändå avstå. Man kan tänka att just de elever man skulle vilja både avskräcka och fånga upp väljer att avstå från drogtest.

Yrkande

- Stig Bertilsson (M) och Per Jonsson (C) yrkar på att införa slumpvisa drogtest på frivillig basis
- Göran Skogfält (S) yrkar på avslag till motionen.

Propositionsordning

Ordföranden finner att det finns två förslag:

1. Stig Bertilsson (M) och Per Jonssons (C) förslag.
2. Göran Skogfält (S) förslag

Kommunstyrelsens allmänna utskott

Ordföranden ställer proposition på förslagen och finner att kommunstyrelsens allmänna utskott beslutar i enlighet med Stig Bertilsson (M) och Per Jonssons (C) förslag.

Beredande organ

Kommunchefen och utbildningschefens tjänsteskrivelse 2021-03-08

Kommunstyrelsens allmänna utskotts förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar att införa slumpvisa drogtester på frivillig basis på Strömkullegymnasiet.

Barn, utbildning, fritid och kultur
Björn Lindeberg

Motionssvar narkotikafri skola i Bengtsfors kommun

Sammanfattning

2020-10-19 inkom en motion gällande narkotikafri skola i Bengtsfors kommun. Förslagsställaren yrkar att:

Strömkullegymnasiet upprättar ny drogpolicy/handlingsplan där slumpvisa drogtestar på frivillig basis är inskriven, samt att

Strömkullegymnasiet utför slumpvisa frivilliga drogtestar klassvis.

Här följer en beskrivning av motionen och en genomgång av det aktuella juridiska läget på området.

Bakgrund

2020-10-19 inkom en motion gällande narkotikafri skola i Bengtsfors kommun. Förslagsställaren föreslår att frivilliga, slumpvisa drogtestar utförs klassvis i gymnasieverksamheten.

Gymnasiets ledning framför att:

”Ledningen på Strömkullegymnasiet har tagit del av motionen. Vi anser att den alkohol- och drogpolicy vi idag har och jobbar efter, uppfyller Barnkonventionen artikel 33. Dagligen jobbar all personal med policyn och vi utför drogtestar vid minsta misstanke i samarbete med föräldrar (för de under 18) och Socialtjänsten. Vidare har vi polis och tränade polishundar här på oregelbundna och oannonserade kontroller. De genomförda besöken har ej föranlett något vidare arbete eller fynd av narkotika eller narkotikaklassade mediciner eller andra förekommande preparat.

Att utföra ”frivilliga” och slumpvisa drogtestar anser vi inte uppfyller någon förbättring av nuvarande policy. Vidare finns kritik från bland annat skolinspektionen huruvida testerna är frivilliga även om de skriver under papper på det.

Med tanke på rättssäkerheten och det administrativa arbetet som kommer för att säkerställa samtycken i flera steg och tveksamheten i att säkerställa

”frivilligheten” så önskar vi avslå motionen till förmån för arbete vi redan gör idag.”

De tveksamheter som finns gällande juridiken på området handlar om hur man kan säkerställa att tester de facto är just frivilliga. Skolinspektionen har i ett flertal utlåtanden i samband med tillsyn och anmälningsärenden kritiserat skolhuvudmän för felaktigt handhavande. Skälet som anges är att elever är i så kallad beroendeställning gentemot skolpersonal, och därför kan tänkas gå med på att drogtestas trots att man egentligen inte känner sig bekväm med det.

Justitieombudsmannen har å andra sidan slagit fast att så länge man tydligt kan bevisa att drogtesterna genomförs utifrån faktisk frivillighet, så finns inga hinder för sådana. Det gäller att säkerställa genom väl utarbetade och tydliga rutiner att just frivilligheten prövas i fler än ett steg, samt att en elev som gett samtycke till att bli utsatt för drogtestar i vilket skede som helst kan välja att ändå avstå. Detta behöver då säkerställas genom att andra än skolans personal involveras.

Det finns exempel på kommuner som tagit beslut om att införa slumpvisa, frivilliga drogtestar. Skellefteå och Nässjö är två av dem. Nässjös rutin har prövats av justitieombudsmannen som inte haft invändningar utan ansett att testerna är de facto frivilliga. Skälet till detta är att rutinen är att eleven i tre steg och i möte med utomstående personal har möjligheten att välja att avstå från att testas. Skolinspektionen har inte prövat dessa två kommuner i frågan.

Förvaltningsrätten har prövat Skellefteås modell och har inte haft något att invända. Dock har kommunen ändå valt att avvakta med genomförandet och att inte ta med det i sin nya plan mot alkohol, tobak, doping och droger (SVT 2020-09-14). Skälet man anger är just att rättsläget fortsatt är oklart.

Analys

Som framgår i stycket bakgrund är frågan om slumpvisa, frivilliga drogtestar i skolan en komplex fråga rent juridiskt. Den enskildes integritet väger mycket tungt i svensk rätt, och det är just detta och rätten till vars och ens kropp som skapar komplexiteten.

Under beredningen av denna motion har en fråga gått till alla 14 kommuner i delregion Fyrbodal. Ingen av dessa kommuner använder sig av slumpmässiga, frivilliga drogtestar. Istället jobbar gymnasieskolorna på samma sätt som Strömkullegymnasiet med samverkan med socialtjänst och polis.

Det ser ut att finnas möjlighet att med noggrant utformade rutiner och en särskild organisation klara att införa frivilliga drogtestar på ett juridiskt korrekt sätt. Frågan är dock om värdet av ett sådant införande betalar sig i det preventiva syftet, med tanke på att ett krav som justitieombudsmannen ställer är att den enskilde eleven in i det sista ska kunna välja att ändå avstå. Man kan tänka att just de elever man skulle vilja både avskräcka och fånga upp väljer att avstå från drogtest.

Förvaltningens förslag till beslut

Alt

Kommunfullmäktige beslutar att avslå motionen om införande av slumpvisa drogtestar på frivillig basis, till förmån för det arbete skolan redan gör idag.

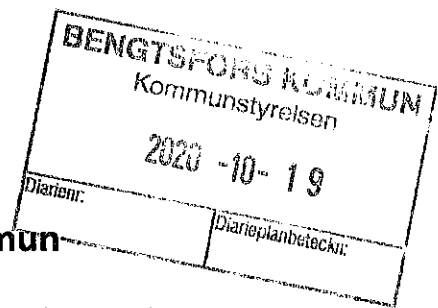
Alt

Kommunfullmäktige beslutar att införa slumpvisa drogtestar på frivillig basis

Göran Eriksson
Kommunchef

Björn Lindeberg
Utbildningschef

Motion om narkotikafri skola i Bengtsfors kommun

Barnkonventionens artikel 33: Barn skall skyddas från allt användande av narkotika.

Var tredje år genomför Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN) drogvaneundersökning bland elever i årskurs två på gymnasiet. I de tre senaste undersökningarna har andelen elever på Strömkullegymnasiet som svarat att de använt droger det senaste året pendlat mellan 10% och 20%. I hela landet svarar ca 16% att de använt droger.

Ungdomars syn på droger har blivit allt mer liberal och användandet av framförallt cannabis och narkotikaklassade läkemedel som t ex Tramadol ökar bland unga. Psykisk ohälsa är den vanligaste orsaken till att ungdomar använder droger och psykisk ohälsa ökar risken för att hamna i ett missbruk. Ungdomar som nyttjar droger löper mycket större risk att hamna i en kriminell miljö. Ett vanligt sätt att finansiera sitt drogbruk är att sälja droger. Det finns all anledning att misstänka att det finns droger i miljön bland de ungdomar som står bakom en stor del av de senaste årens stök och skadegörelse i Bengtsfors kommun.

Skolan ska skapa en studiemiljö som ger elever en stimulerande tillvaro, personlig utveckling och ett socialt utbyte. Förekomsten av droger i skolan skapar istället en otrygg miljö med ökad risk för psykisk och fysisk ohälsa. Bruket av droger äventyrar elevers studier, och unga riskerar att hamna i utanförskap. Alla elever och lärare har rätt till en arbetsmiljö som är drogfri och framför allt trygg.

Att använda sig av slumpmässiga frivilliga drogtester som en del i den systematiska drogpolicyn är en del i det förebyggande arbetet och är inte för att "sätta" dit elever. Det är vårt ansvar att hjälpa elever som riskerar hamna i ett missbruk så tidigt som möjligt. Det är dags att vi visar att vi bryr oss om våra ungdomar på riktigt, att vi inför förebyggande åtgärder som har reell effekt och som förbättrar framtidsmöjligheterna för fler av Bengtsfors kommuns unga.

Jag yrkar att...

... Strömkullegymnasiet upprättar ny drogpolicy/handlingsplan där slumpvisa drogtester på frivillig basis är inskriven, samt att

... Strömkullegymnasiet utför slumpvisa frivilliga drogtester klassvis.

Anders Forsberg (M)